

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра філософії права та юридичної логіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС

полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статус дисципліни: вибіркова

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма: Публічне управління та адміністрування

Форма здобуття вищої освіти: заочна

Мова навчання: українська

Форма підсумкового контролю: залік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Ганна ПЕТРОВА, доцент кафедри філософії права та юридичної логіки,
кандидат філософських наук;

Тетяна КУМЕДА, доцент кафедри філософії права та юридичної логіки,
кандидат мистецтвознавства

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри філософії права та юридичної логіки НАВС

від 13 липня 2023 року, протокол № 23

Завідувач кафедри філософії права
та юридичної логіки

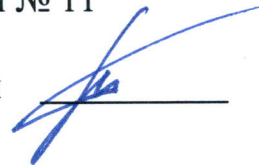

Віталій КРАВЕЦЬ

Схвалено науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ

від 28 липня 2023 року, протокол № 11

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри

протокол науково-методичної ради

від __. __ 202_ .

від __. __ 202_ .

Завідувач кафедри

Голова НМР

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри

протокол науково-методичної ради

від __. __ 202_ .

від __. __ 202_ .

Завідувач кафедри

Голова НМР

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри

протокол науково-методичної ради

від __. __ 202_ .

від __. __ 202_ .

Голова НМР

Завідувач кафедри

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є моральна свідомість особи, моральний вимір професійної діяльності органів виконавчої влади й місцевого самоврядування, моральні відносини у професійній діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Етичні основи управлінської діяльності» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з конститутивною моделлю та основними категоріями професійної етики, моральним змістом професійної діяльності, службовим етикетом і формами ділового спілкування, а також розвиток їх морально-етичної культури, формування гуманістичного ставлення до професійної діяльності.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Етичні основи управлінської діяльності» є формування у здобувачів вищої освіти почуття професійного і громадянського обов'язку, гуманності, толерантності, поважного ставлення до закону, чесності, патріотизму та інших моральних якостей, необхідних професіоналам при виконанні службових завдань; ознайомлення з теоретичними основами професійної етики; вивчення і систематизація основних етичних категорій; ознайомлення з особливостями прояву морального чинника у професійній діяльності; вивчення проблеми морального вибору і моральних конфліктів у професійній діяльності; формування навичок і знань ділового спілкування і службового етикету; набуття здатності орієнтуватися в основних напрямках і течіях сучасної етики, їх безпосереднього відтворення у духовному світі людини.

Конкретні завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння філософсько-методологічного змісту категоріально-понятійного апарату навчальної дисципліни з метою його застосування в практичній діяльності;
- ознайомлення з основними напрямками і течіями сучасної етики, їх безпосереднього відтворення у духовному світі людини;
- вивчення вимог основних нормативно-правових актів у сфері професійної етики;
- дотримання основ службового етикету і форми ділового спілкування.

Пререквізити: філософія управління, психологія управління, мовленнєва культура управлінця.

Постреквізити: комунікативна діяльність в публічному управлінні, психологія конфлікту, психологія іміджу.

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми

За результатами опанування навчальної дисципліни «Етичні основи управлінської діяльності» здобувачі вищої освіти набувають інтегральну, загальні та фахові компетентності.

Інтегральна компетентність:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає

проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

Фахові компетентності:

ФК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

ФК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання:

ПРН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

ПРН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

Знання, уміння, навички

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

теоретичні основи етики управлінської діяльності, її специфіку і місце в системі науки публічного управління; місію, цінності й основні етичні принципи публічної служби; сутність і специфіку етичної інфраструктури публічної служби; стандарти і норми службової етики в публічній службі України; вимоги до морально-етичного портрету публічного працівника;

вміти:

орієнтуватися в основних підходах і методах етики управлінської діяльності; сприяти формуванню довіри громадськості як основоположного принципу побудови відносин між державою і суспільством; дотримуватися норм і стандартів професійної діяльності публічного управлінця;

володіти навичками:

творчо мислити, бути сумлінним і відповідальним, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері управління з урахуванням етичних вимог професійної діяльності;

доцільно застосовувати нормативно-правові акти, керуючись міжнародними стандартами прав людини, що знайшли обґрунтування у етико-правових концепціях видатних мислителів.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	рік підготовки	
	2	2
	Семестр	
	3	3
Загальна кількість годин – 90	Лекції	
	2	2
	Семінарські	
	4	4
	Практичні	
	2	2
	Самостійна робота	
	82	82
	Вид контролю	
залік	залік	

3. Тематичний план

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Професійна етика: сутність, завдання, виклики сьогодення	30	4	2	2		26
2	Особистість публічного службовця: ціннісно-нормативна модель	30	2		2		28
3	Культура професійної діяльності та імідж професіонала	30	2			2	28
Всього годин		90	8	2	4	2	82
Форма підсумкового контролю: <u>залік</u>							

4. Плани семінарських та практичних занять

Тема 1. Професійна етика: сутність, завдання, виклики сьогодення

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Етика, мораль, право і політика: спільне і відмінне.
2. Інституційна регуляція суспільного життя: теорія «суспільного договору», правові засади взаємодії держави і громадянського суспільства.
3. Професійна етика як історичне і загальнокультурне явище: традиційні основи і модерні виклики.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Сформулюйте потребу в унормованості і передбачуваності будь-якого виду соціальної взаємодії.
2. Яким чином законодавство може впливати на формування морально-правового простору країни? Наведіть приклад.
3. Яким викликам суспільства зобов'язана своєю появою професійна етика?
4. У чому полягає основна відмінність норм професійної етики від загальноетичних норм, на Ваш погляд?
5. Що таке гуманізм?

Тема 2. Особистість публічного службовця: ціннісно-нормативна модель

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Державна служба як покликання і професія.
2. Добросесність як інтегральна якість особистості публічного службовця.
3. Толерантність як професійно-етична характеристика публічних службовців.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Як на Вашу думку, які обставини впливають на людину при виборі майбутньої професії?
2. Сформулюйте критерії професійної придатності до професійної діяльності публічного службовця.
3. Хто такий «професіонал»? Чи будь-який професіонал може бути вчителем?
4. Чи відрізняються принципи та цінності професійної етики публічного службовця і загальнолюдської моралі?
5. Розкрийте суть етичної проблеми: свобода людини у «відкритому» суспільстві:
 - а) свобода як право кожної людини за народженням;
 - б) свобода і небезпека нерозуміння її цінності.

Тема 3. Культура професійної діяльності та імідж професіонала

Навчальні питання та завдання до практичного заняття:

1. Етичні кодекси та їх роль у діяльності публічних службовців.
2. Норми ділового етикету як вихідна складова культури професійної діяльності.
3. Імідж і репутація професіонала.

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Які особливості індивідуальної культури, на Ваш погляд, особливо ускладнюють взаємодію між людьми? Обґрунтуйте власну позицію.
2. Що таке культура мовлення публічного службовця, яке значення має вона у професійній діяльності?
3. Як Ви розумієте поняття «репутація»?
4. Чи повинен публічний службовець у позаробочий час дотримуватись норм ділового етикету?
5. Чому у професійній діяльності існує заборона на формування інтимно-особистісного спілкування?

5. Завдання самостійної роботи

Тема 1. Професійна етика: сутність, завдання, виклики сьогодення

Реферати, есе:

1. Етика, мораль, моральність.
2. Етика, мораль, право і політика.
3. Суспільний договір як етичний і правовий концепт.
4. Сутність і завдання професійної діяльності у сучасному світі.
5. Цінності виживання і цінності самореалізації. Традиціоналізм як проголошення ієрархії усталених цінностей у протиставленні до індивідуалізму.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Моральна свідомість і моральна практика: проблеми взаємодії та взаємозв'язку.
2. Трудова мораль і професійна етика: співставлення та аналіз понять.
3. Проблеми особистісної самоідентифікації. «Етика автентичності» (Ч.Тейлор).
4. Мораль у системі соціальних цінностей. Плюралізм цінностей і моральний реалізм сучасного суспільства. «Світове дослідження цінностей» (WVS) як прикладна форма дослідження ціннісних змін у суспільному житті.
5. Норма як елемент моральної свідомості. Структура моральних норм та їх зв'язок з нормами права.

Практичні завдання:

1. Дайте порівняльну характеристику формам суспільної свідомості та системам регуляції суспільних відносин (мораль, релігія, право, політика).
2. Наведіть приклади солідарної взаємодії моральних і правових норм, а також їх протистояння.
3. Позитивні і негативні аспекти моралі як способу регуляції суспільного життя.
4. Чи вірне твердження: «Те, що відбувається вдома між членами подружжя в їхньому приватному житті, є їхньою особистою справою. Соціальні служби і поліція в це втручатися не повинні»?
5. Чи є расизм виключно справою совісті кожної особи? Обґрунтуйте відповідь.

Тема 2. Особистість публічного службовця: ціннісно-нормативна модель

Реферати, есе:

1. Громадянські чесноти публічного службовця: моральні та професійно-етичні аспекти.
2. Взаємозв'язок професіоналізму та моральності в діяльності публічного службовця.
3. Людська гідність і гендерна рівність.
4. Дискримінація і субординація як різні форми соціального порядку. Дискримінація як альтернативна форма регуляції суспільного життя.
5. Альтруїзм і професійне вигорання як етичні проблеми.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Гідність особи як вихідна основа соціальної взаємодії.
2. Людський фактор у професійній діяльності.
3. Толерантність і недискримінація як вимога і виклик сучасності.
4. Мета реалізації принципу верховенства права у діяльності публічних службовців.
5. Честь і гідність публічного службовця.

Практичні завдання:

1. У неформальному спілкуванні серед колег усе частіше лунає твердження про безправність публічних службовців. Водночас при цьому у позаслужбовому спілкуванні Ваш знайомий виголошує: «Публічні службовці мають набагато більше прав, ніж рядові громадяни». Для проведення роз'яснювальної роботи Вам необхідно відповісти на питання: чи має публічний службовець більше прав, ніж громадянин?
2. У діалозі з колегою лунає фраза: «Жінки ніколи не зможуть бути гарними публічними службовцями, тому що вони не наділені емоційною стриманістю й інтелектом, щоб виконувати завдання, які стоять перед спеціалістами цієї професії»? Чим, на Вашу думку, зумовлена така реакція колеги? Обґрунтуйте варіанти поведінки у цій ситуації.

3. Як Ви вважаєте, що є головним для публічного службовця у його професійній діяльності: буква закону чи етичні принципи? Проаналізуйте ситуацію, в якій колега по роботі закликає публічного службовця заради професійної солідарності «обійти» закон.
4. Яка відмінність між гідністю та професійною честю публічного службовця? Біля Вас зібралось товариство, яке критикує роботу працівників публічної служби. Як слід вчинити: втрутитися в дискусію, промовчати чи залишити це коло осіб?
5. Як чинити в тих випадках, коли публічний службовець вимушений обирати між «цивільними» моральним цінностями (наприклад, дружніми чи сімейними зв'язками) та професійним обов'язком? Проаналізуйте ситуацію відповідного морального конфлікту під час виконання службових обов'язків та обґрунтуйте Ваш варіант дії.

Тема 3. Культура професійної діяльності та імідж професіонала

Реферати, есе:

1. Довіра громадян як критерій ефективної діяльності публічних службовців.
2. Корпоративна культура публічної служби.
3. Формування іміджу як необхідний елемент професійної культури публічних службовців.
4. Самопрезентація у роботі публічних службовців.
5. Діловий етикет і стиль працівника публічної служби.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Корпоративна культура і діловий етикет: співвідношення понять.
2. Дрес-код: історія виникнення і мета запровадження.
3. Мережний етикет.
4. Імідж і репутація професіонала.
5. Що таке конфлікт інтересів? У чому полягає етичний зміст даного поняття?

Практичні завдання:

1. Які етичні прийоми спілкування та стосунки загалом поєднують колектив і особистість?
2. Чому скромність вважається позитивною, а амбіційність – ні? Адже завдяки останній людина частіше досягає бажаного?
3. Чи може сумлінне виконання службових обов'язків бути моральним вчинком? За яких обставин?
4. Сформулюйте етичну аргументацію реалізації принципу гендерної рівності у можливості як матері, так і батька дитини отримати оплачувану декретну відпустку.
5. Висловіть свою позицію щодо думки про те, що людина не повинна створювати сім'ю і народжувати дітей, доки не зробить кар'єру.

6. Індивідуальні завдання (не передбачені навчальним планом)

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються методи навчання: бінарні, частково-пошукові; *словесні методи* (лекція, розповідь-пояснення), *наочні* (ілюстрація), *практичні* (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); частково-пошукові, проблемні, дальтон-технологія, активні та інтерактивні, інформаційні й евристичні («мозковий штурм», синектики, Сократів діалог, аналогій, стоп-кадр, ПОПів-формула, дискусія, термінологічний бій, синтез думок), метод ситуацій (ситуація-вправа, ситуація-оцінка, ситуація-проблема, ситуація-ілюстрація), імпульс-повідомлення, незакінчені речення, складання коментованої схеми навчального питання.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – усне та письмове опитування. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених програмою.

Методи поточного контролю:

- усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування);
- робота за індивідуальними завданнями;
- тестування;
- поняттєве вправляння;
- групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій.

При поточному контролі оцінюються усні виступи, вирішення практичних завдань і тестів, творчі й проектні роботи.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт				Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
max 60%				max 40 %	max 100 %
				Залік	
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Самостійна робота	40	100
20	20	20			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Програми та силабус навчальної дисципліни, мультимедійна система з можливостями візуальної презентації навчальних матеріалів у вигляді слайдів та аудіо-/відео-, тексти лекції, навчально-методичні матеріали на офіційному вебпорталі НАВС «Дистанційні курси».

10. Перелік контрольних питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Мораль і право як основні регулятори життєдіяльності суспільства.
2. Свобода людини як етична проблема.
3. Інструментарій професійної етики публічної служби. Етичні кодекси як інструменти професійної етики.
4. Етичний кодекс і Дисциплінарний статут: спільне і відмінне.
5. Міжнародні стандарти у формуванні професійної етики публічної служби.
6. Національні джерела з питань професійної етики публічної служби.
7. Професійні обов'язки публічного службовця: етичний аспект.
8. Питання оновлення нормативно-правових засад професійної етики публічної служби.
9. Суспільний договір як етичний і правовий концепт.
10. Оцінка громадської думки і професійна репутація.
11. «Мужність бути» (П.Тілліх) як виклик сучасності.
12. Людська гідність і права людини.
13. Плюралізм цінностей і моральний реалізм.
14. Сутність і специфіка моральних цінностей. Цінність людського життя як проблема етики.

15. Толерантність і недискримінація як вихідні настанови професійної діяльності.
16. Упередження, стереотип, дискримінація: співставлення та порівняльний аналіз понять.
17. Гендерна рівність як феномен сучасної культури.
18. Людська гідність і гендерна рівність.
19. Расизм і ксенофобія як етична проблема.
20. Проблема дотримання універсальних принципів моралі у суспільствах перехідного типу.
21. Актуальні морально-етичні проблеми сучасного суспільства: сутність, значення, основні підходи до розв'язання.
22. Мораль та інституційна регуляція суспільного життя.
23. Моральний вимір особистості й суспільства.
24. Професійна етика як феномен культури і виклик часу.
25. Етичні принципи: сутність і види.
26. Справедливість як категорія та принцип професійної етики.
27. Совість як контрольно-регулятивний механізм свідомості особи.
28. Характеристика сорому і сумніву як форм виявлення совісті.
29. Характеристика почуттів сорому і провини як форм виявлення совісті.
30. Поняття моральної свободи і необхідності. Свобода дії, свобода вибору, свобода волі.
31. Моральний вибір як етико-світоглядна проблема. Роль морального обов'язку і совісті у здійсненні морального вибору.
32. Страх, сором, совість: співставлення та порівняльний аналіз понять.
33. Обов'язок та відповідальність. Співвідношення службового та морального обов'язку у професійній діяльності.
34. Морально-професійна деформація: сутність та шляхи її подолання.
35. Поняття та сутність корпоративної культури.
36. Принципи та основні завдання корпоративної культури.
37. Функції корпоративної культури.
38. Місце і роль особистого іміджу керівника у формуванні корпоративної культури.
39. Корпоративна культура як засіб громадського контролю за моральною і професійною поведінкою публічних службовців.
40. Корпоративна культура в структурі етичного знання.
41. Поняття «моральна культура», «культура професійної діяльності». Взаємозалежність розвиненої моральної культури і професійних якостей особи.
42. Етикет як історичне явище: історія виникнення та розвитку.
43. Службовий (діловий) етикет: історія виникнення та розвитку.
44. Мережний етикет.
45. Етикет дозвілля.
46. Етика ділового спілкування. Відмінність службового етикету і професійного такту.
47. Культура зовнішнього вигляду.

48. Імідж професіонала.
49. Імідж і репутація.
50. Мистецтво спілкування і проблеми формування позитивного іміджу професіонала.
51. Культура мовлення як елемент професійної культури.
52. Індивідуалізм як загальнокультурна настанова сучасності.
53. Традиція як проголошення ієрархії усталених цінностей у протиставленні індивідуалізму.
54. Етика, етикет, імідж: співставлення та порівняльний аналіз понять.
55. Сутність і різновиди усного та письмового ділового спілкування.
56. Культура взаємовідносин як визначальна складова службового (ділового) етикету.
57. Корпоративна культура і діловий етикет: співвідношення понять.
58. Дрес-код: історія виникнення і мета запровадження.
59. Субординація й авторитаризм.
60. Неформальні стосунки в колективі: «за» і «проти».

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Василевська Т.Е. Етика в публічній службі: підручник. К.: НАДУ, 2018. 256 с.
2. Гринчак А.А. Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму: Навчальний посібник. Х., 2018. 248 с.
3. Декларація принципів толерантності: затв. резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16.11.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
4. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань: резолюція 36/55 Генеральної Асамблеї ООН від 25 листоп. 1981 р. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/43860>
5. Загальна декларація прав людини: затв. резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
6. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. *Офіц. вісн. України від 27 верес. 2016 р.* 2016. № 74.
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: ратиф. Законом України від 18.10.2006 р. № 251-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16>.
8. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування. Суми: Університетська книга, 2023. 222 с.
9. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с. URL: <http://povaha.org.ua/wp-content/uploads/2015/01/dp-2014-17.pdf>

10. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: затв. резолюцією 51/59 Генеральної Асамблеї ООН від 12.12.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788.
11. Петрова Г.М. Принципи і стандарти професійної етики як складової запобігання і протидії корупції. Етичні кодекси як інструменти запобігання та протидії корупції. *Антикорупційний менеджмент: Підручник*. К.: НАВС, 2021. С. 193-205.
12. Про державну службу: Закон України від 22 січ. 2016 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 4.
13. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
14. Професійна та корпоративна етика: навч. посіб. / за ред., В.І. Панченко. К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. 197 с.
15. Рекомендація No R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 року). URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyava%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf.
16. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Економічна культура та професійна етика: навчальний посібник ; практикум. К.: НАСОА, 2023. 169 с.

Додаткова

17. Арендт Х. Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. 367 с.
18. Бадью А. Демократія та корупція: філософія нерівності. *Бадью А. Століття*. Л.: Вид-во Кальварія; К.: Ніка-Центр, 2014. С. 296-300.
19. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плінній сучасності. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. 280 с.
20. Бесчасний В.М., Кононенко Т.В., Сабельникова Т.М. Етикет і професійна етика поліцейського. К.: ВД «Дакор», 2019. 216 с.
21. Доброчесність на державній службі: тематичний огляд політики ОЕСР «Poliscy Brief». URL: <http://www.center.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/56/Oktober2008.pdf>.
22. Енаф М. Ціна істини: дар, гроші, філософія. К.: Дух і літера, 2019. 512 с.
23. Маринович М. Як Україні виростити крила: Виступи, доповідя, інтерв'ю (2018-2021 рр.). К.: Дух і Літера, 2021. 272 с.
24. Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджені рішенням НАЗК від 29.09.2017 р. № 839. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/47334.pdf>.
25. Мулярчук Є.І. Філософія і педагогіка покликання: монографія. К.: Дух і Літера, 2019. 344 с.
26. Національна пам'ять в умовах суспільних перетворень: Монографія К.: Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2022. 296 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1nvaUPVQcctyH8q8OUgLfOOexYI30aKCb/view>

27. Основні принципи професійної етики поліцейського [Текст]: пам'ятка / В.М. Кравець, Т. А. Кумеда, О. В. Павлишин, Г. М. Петрова та ін.; за наук. ред. М. В. Костицького. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 48 с.
28. Петрова Г. Деонтологічні засади службової діяльності: службовий етикет правоохоронця (поліцейського) [Текст]: пам'ятка / Петрова Г.М. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 100 с.
29. Правила етичної поведінки державних службовців (досвід країн Європейського Союзу та США): інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: <https://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29069.pdf>.
30. Северино Е. Сутність нігілізму. К.: Темпора, 2020. 688 с.
31. Снайдер Т. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка / перекл. з англ. Г.Герасим. Л.: Човен, 2020. 392 с.
32. Федорів Т.В. Співвідношення понять «імідж» та «репутація» у державному управлінні. *Вісник НАДУ*. 2011. № 2. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Fedoriv.pdf>
33. Філіппова І. Етикет – це легко. К.: «Видавничий дім «САМ», 2019. 240 с.
34. Фукуяма Ф. Що таке корупція? URL: <https://zbruc.eu/node/52257>
35. Шур М. Як бути досконалим: Правильні відповіді на всі етичні запитання. Х.: Vivat, 2023. 336 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія”. <https://library.ukma.edu.ua/>
3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>
4. Програмний продукт «Мультимедійний навчальний практикум «Професійна етика» / Кравець В.М., Носенко О.В., Кондратьєв І.М., Петрова Г.М., Кумеда Т.А., Підвисоцький В.В. Свідоцтво № 119146 від 18.05.2023. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/professional%20ethics/start.html>
5. Професійна етика: Мультимедійний навчальний посібник. Свідоцтво № 108152 від 23.09.2021. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/profesiina_etyka/info/media_per.html

Підпис автора РПНД:

Ганна ПЕТРОВА
Тетяна КУМЕДА